

Nationell reproduktion

- En uppsats om TV-produktionen 'Allt för Sverige' som en del i svenskt nationskapande.

LUNDS
UNIVERSITET

Zacharias Thomasson

Abstract

Den här uppsatsen behandlar svensk nationalism i kontexten av programserien 'Allt för Sverige'. Med avstamp i Benedict Anderson teoretiska begrepp 'print capitalism' diskuteras programseriens funktion som del i svenskt nationskapande. Följande argumenteras det för hur det finns en ambivalens för vad som ryms i konceptet nationell identitet i det moderna Sverige.

Keywords: *nationalitet, nationalism, modernitet, identitet, Sverige, 'Allt för Sverige', antropologi, kulturell produkt*

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1. Bakgrund	4
1.2. Syfte och problemformulering	6
1.3. Metod	7
1.4. Teoretiska perspektiv	9
1.4.1. Tidigare forskning	9
1.4.2. Teoretiskt ramverk	10
1.4.2.1. Imagined Communities och Print Capitalism	10
1.4.2.2. Kontrasterande definition	13
1.4.2.3. Modernitet och reflexivitet	13
1.5. Avgränsningar	14
1.6. Disposition	15
1.7. Definitioner	15
2. Empiri och analys	16
2.1. Blodet och nationen	17
2.2. Den känslomässiga kopplingen	21
2.3. Nationens funktion	23
3. Avslutning och konklusion	30
3.1. Resultat	30
3.2. Sammanfattning	32
3.3. Vidare reflektion	33
Referensförteckning	

1. Inledning

1.1. Bakgrund

I bokhyllan ligger det ett underligt föremål. Från temperatur och nederbörd svänger jag samtalet för att fråga om föremålet. Farfar tystnar och lyfter ner det från hyllan. Med viss oro för att jag sagt något olämpligt inväntar jag vad han ska säga. Med en viss högtidlighet i rösten berättar farfar att hans far hade den med sig hem från Amerika. Föremålet har ett emblem som föreställer en passare och en vinkelhake vilket är symbolen för frimurarna berättar farfar. Han fortsätter att berätta om sin far och om hur Thomasson blev Thompson under några år kring sekelskiftet på andra sidan Atlanten. Min farfars far Theodor Thomasson for till USA för att arbeta för att sedan komma tillbaka till Sverige. För många andra fanns inte den möjligheten och är idag svensk-amerikaner.

Ovanstående är ett minne från när jag var i tioårsåldern. Ett minne som vittnar om den känslomässiga kopplingen mellan ursprung och nation. Hur den nationella identiteten sätts i fokus i berättelsen om släktskap. Enligt Nationalencyklopedin har begreppet *nation* sin etymologiska grund i tanken kring folk, börd och släkt. Nationalism är då följaktligen enligt NE tanken eller åsikten att folket med diverse egenskaper och särdrag har en position som står över andra värden (ne.se). Ett annat exempel på hur släktskap sätts i relation till begreppet nation är Vilhelm Mobergs litterära verk *Utvandrarna* som skildrar den svenska migrationen till USA kring sekelskiftet. Nedanstående citat beskriver huvudpersonernas avfärd till Amerika, men belyser även den känslomässiga kopplingen till blodsband och i förlängningen nationen.

Och så som Karl Oskar såg dem i halvdunklet denna tidiga morgon skulle de sedan alltid träda för hans minne: Far och mor, stående stilla bredvid varandra på farstubron, betraktande en skjuts som kör genom grinden ut på vägen och efter en minut försvinner bakom enbuskarna i kröken. På den platsen och i den ställningen skulle han i minnet alltid föreställa sig sina föräldrar (Moberg, Vilhelm; s.285-286; 1949).

Den svenska migrationen till USA börjar på sextonhundratalet då Gustav II Adolf bestämmer sig för att likt andra europeiska ledare försöka förverkliga sina koloniala drömmar. Om detta skriver H. Arnold Barton i sitt verk *A Folk Divided* från 1994. En koloni etableras, men efter några decennier blir den en del av det som senare kommer att benämnas som New Netherland. Det var endast ett hundratals personer som emigrerade till kolonin kring Delawarefloden på sextonhundratalet innan den förlorades. 1840 ändras den svenska lagstiftningen vilket gjorde att det inte längre behövdes speciellt tillstånd från kungen för att få emigrera. USA blir nu inte längre bara känt för samhällets elit utan även för det stora bondesamhället. Detta gav upphov till en mycket större migration till USA menar Barton då förhållanden i Sverige var dåliga i jämförelse med USA. Missväxt och fattigdom präglade Sverige samtidigt som det berättades historier om det fruktbara landet på andra sidan Atlanten (Barton, H. Arnold; 1994).

De senaste fyra åren på söndagskvällarna har det sänts ett program i Sveriges Television som bygger på att amerikaner med svenska rötter tävlar om att få träffa sina svenska släktingar för första gången. En ”reality-game-show” med namnet ’Allt för Sverige’ som låter dess deltagare upptäcka det land deras förfäder lämnade. I programmet får svenskättlingarna utföra olika aktiviteter som porträtteras som typiskt svenska. I varje program ställs en eller två deltagare i centrum där deras släkts historia behandlas. En känslös del som ofta tar sig form av att deltagarna får besöka platser som är förknippade med deras släkt.

Under perioden den 19 oktober till den 7 november 2014, då den fjärde säsongen av ’Allt för Sverige’ sändes, var säsong avslutningen den fjärde mest sedda sändningen i svensk TV. Enligt Mediamätning Skandinavien (MMS) hade sändningen 1 985 000 tittare (mms.se/hottop). Dess popularitet verkar som en legitimerande faktor för varför den här uppsatsen skrivs.

Å ena sidan bygger programserien på premissen om släktskap vilket anspelar på en mer traditionell syn på nationen. Å andra sidan gör även programserien anspråk på det mer moderna Sverige vilket till exempel tar sig form i skildringar av det mångkulturella Rosengård. Deltagarna blir exponerade för ett Sverige där mångkultur är överordnad traditionell nationalism baserat på blodsband. Liknande uttryck för de moderna värderingarna i det svenska samhället finns även i andra forum utanför programmet. Ett exempel på detta är hur regeringen 2006 utlyste året som “Mångkulturåret” som innefattade olika aktiviteter som skulle verka för en ” ...

långsiktig och varaktig för- ändring och utveckling av det svenska kulturlivet i riktning mot en ökad etnisk och kulturell mångfald.”(SOU 2005:91). Lunds Universitet beskriver Sverige för potentiella utländska studenter, och då porträtteras Sverige på följande sätt: ”Sweden is ranked as one of the most creative countries in the world, has one of the highest levels of gender equality and is well known for its eco-friendly culture” (lunduniversity.lu.se).

Utifrån ovanstående vore en rimlig fundering varför programmet är så populärt samt om hur dessa olika bilder av Sverige porträtteras. Hur kan denna paradox bli förstådd i förhållande till det svenska nationskapandet i SVT produktionen ’Allt för Sverige’?

1.2. Syfte och problemformulering

Som sociologen Michael Billig lyfter i sin bok *Banal Nationalism* så tenderar den akademiska produktionen om nationalism att behandla den typ av nationalism som är av extrem art. Likt Billig kommer den uppsatsen beröra en typ av nationalism som ligger närmare etablissemangen. Den etablerade formen av nationalism berör de identiteter som äger legitimitet och makt. Michael Billig menar att det är lättare att känna igen nationalism i ”den andre”. En tanke som kan exemplifieras med att det skulle vara lättare att se nationalismen i ETA¹ än att se den i svenska fotbollssupportrar då ETA inte äger samma legitimitet som nation som Sverige (Billig; s. 15). Den här uppsatsen syftar att undersöka det svenska nationskapandet i programserien ’Allt för Sverige’. Att utforska hur en kulturell produkt är ett element i reproduceringen av en nationell identitet. Hur den känslomässiga laddningen i den historiska erfarenheten av den svensk-amerikanska migrationen medialt reproduceras för svenskt nationskapande.

Hur kommer det sig att ”Swedes have the highest proficiency in English as a second language in the world - English is spoken by 90% of the population (...) (lunduniversity.lu.se)” samtidigt som ett program som anspelar på traditionell nationell identitet baserad på släktskap har närmare två miljoner i tittarsiffror? Således är det mest centrala elementet i uppsatsen spänningen mellan två typer av perspektiv

---

¹ ETA är en baskisk frihetsrörelse som vill göra sig fri från Spanien

² RAF (Red Army Fraction) var en terrororganisation som verkade i väst-Tyskland under 70-talet men hade även en socialistisk agenda som inte var begränsad till

på nationell identitet. Mer konkret syftar uppsatsen till att undersöka hur den nationella identiteten reproduceras i programserien 'Allt för Sverige'.

Problemformuleringen specificeras i nedanstående frågeställningar:

- Hur kommer det sig att programmet väcker starka känslor?
- Hur kan nationalism och dess relevans förstås i kontexten av programmet?
- Hur reproduceras svensk nationell identitet i förhållande till den historiska erfarenheten av migration till USA i programserien 'Allt för Sverige'?

1.3. Metod

Metodologiskt baseras uppsatsen på ett material som består av tre komponenter av 'Allt för Sverige' – produkt, produktion och publik. Valet av materialets komponenter är gjorda i åtanke till det antropologiska idealet om holism. Därför kommer programserien Allt för Sverige att behandlas i sin helhet som fenomen. Till grund för den del som benämns som produktion ligger en intervju med en högt uppsatt person inom Meteor Television som hade avgörande roll i skapandet av programserien. Intervjun var semi-strukturerad och hade karaktären av ett samtal där olika teman behandlades. Likt hur Charlotte Aull Davies beskriver en semi-strukturerad i sin bok *Reflexive Ethnography* baserades intervjun på det som Davies benämner som intervjuschema (Davies; s. 106-107). Vilket i det här fallet var en lista av ämnen som behandlades i intervjun. Angående den komponent som jag benämner som publik kommer även sex personer att delge sig med sina tankar om programmet. Dessa personer är utvalda på ett sätt där urvalet har som mål att ge en så dynamisk bild som möjligt av diverse tankar angående programmet. Urvalet av informanter går i linje med hur Jan Teorell och Torsten Svensson beskriver valet av fall utifrån John Stuart Mills tanke om 'methods of difference' i sin bok *Att fråga och att svara* (Teorell, Svensson; s. 221-224). Detta innebär att välja fall, och i den här uppsatsen informanter, som skiljer sig från varandra för att säkra ett mångfacetterat material. Följande informanternas reaktioner ligger till grund för majoriteten av materialet som hör till delen som ovan benämns som publik:

Person A – ca 65 år, kvinna och etniskt svensk

Person B – ca 50 år, man och etniskt svensk

Person C – ca 40 år, man och utländsk härkomst

Person D – ca 30 år, kvinna och utländsk härkomst

Person E – ca 25 år, man och etniskt svensk

Person F – ca 20 år, kvinna och utländsk härkomst

Dessa personer har fått titta på ett program från den senaste säsongen av 'Allt för Sverige' och sedan skriva ett "reflektions- paper" som ligger till grund till behandlandet av den komponent som ovanstående benämns som 'publik' eller 'åskådare'. Dessa texter har sedan kodats genom att kvalitativt extrahera ett antal tema som ligger till grund för analysen av programmet. Då populationen av informanter innefattar den svenska befolkningen och den här uppsatsen behandlar ett urval av sex personer kommer materialet att kompletteras med journalistiska artiklar för att närma sig ett anspråk om generaliserbarhet. Givetvis går det inte att undgå att direkt behandla programserien som en del av materialet.

Uppsatsens metod är inspirerad av det som George E. Marcus beskriver som en "follow the metaphor" eller "follow the story" i sin artikel "Ethnography in/of the World System" från 1995. Marcus talar om "multi-sited fieldwork" som något skiljer sig från klassisk antropologi där fältet var givet genom geografisk plats (Marcus; s. 106-109). Således är detta ett antropologiskt arbete som centrerar kring en kulturell produkt, och i det här fallet SVT produktionen 'Allt för Sverige'.

Det analytiska angreppssätt som kommer att appliceras på materialet som insamlats på ovanstående sätt har sitt fokus på idéer och antaganden. En analysmodell som Göran Bergström och Kristina Boréus beskriver som idé eller ideologianalys i sin bok *Textens mening och makt*. Denna typ av analys syftar till att belysa de underliggande idéer och antaganden om samhället, i det här fallet programserien 'Allt för Sverige'. Det är en analysmetod som tenderar att beröra liknande ämnen som en diskursanalys, men med den distinkta ontologiska skillnaden att en idé analys

accepterar en positivistisk verklighet till skillnad från diskurs analysens strikta perspektivism. Följande får det konsekvensen att ”idéen” om nationell identitet i en diskursanalys tar form som verklighet, snarare än ett förhållningssätt till verkligheten som det får i en ideologianalys (Bergström, Boréus; s. 139-143, 353-356). Det finns ingen tydlig skillnad i hur analysen av ’Allt för Sverige’ skulle skilja sig i utfall utan skillnaden hade varit i konceptualiseringen av utfallet. Den tydligaste skillnaden hade varit att en diskursanalys hade medfört en annan begreppsapparat.

1.4. Teoretiska perspektiv

1.4.1. Tidigare forskning

Som tidigare nämnt belyser Michael Billig vinklingen av hur begreppet nationalism brukar behandlas. Åberopandet av begreppet tenderar att sammanfalla med beskrivningen av grupper som bryter mot den nuvarande kategoriseringen av nationer. Exempel på detta skulle kunna vara de tendenser till utbrytarstater i Spanien (Katalonien och Baskien). Rörelser och grupperingar som anses som extrema då de har mål och till viss del metoder som ligger utanför den normativa konceptualiseringen av legitima aktörer. Deras prefix i media tenderar att vara terrorist eller separatist.

Likt den här uppsatsen diskuterar Billig en nationalism som inte är kopplad till extremism och våld, utan snarare till ”... ideological habits which enable the established nations of the West to be reproduced” (Billig; s.6; 1995).

Anthony Giddens och Benedict Anderson refererar mer eller mindre frekvent till teoretiker från den gruppering som ofta benämns som Frankfurtskolan. I Max Horkheimer och Theodor Adornos verk *Dialectics of Enlightenment* diskuteras upplysningens präglning av samhället samt, som titeln antyder, dess dialektala påverkan på samtiden. När Horkheimer och Adorno beskriver upplysningen talar de om hur den ” ... has always aimed at liberating human beings from fear and installing them as masters”(Adorno, Horkheimer; s. 1; 2002). Att ta bort förtrollningen över jorden. Ett paradigmskifte där inte längre kyrkan eller monarker vars ställning var sanktionerad av gud ska regera samhället (ibid; s.6). Ett skifte som sätter den gemene människan i centrum istället för religiösa ledare eller monarker. Det moderna samhället, eller moderniteten som tidsepoken ibland benämns som, är

det samhälle som vi lever i nu menar Giddens i sin bok *Modernity and Self-Identity*. Giddens menar att det förenklat går att jämföra det moderna samhället med det som ibland benämns som den industrialiserade världen. Ett samhälle präglad av industrialism, och inte bara i meningen av massproduktion utan även bakomliggande antaganden om verkligheten. Den andra centrala delen i det moderna samhället som Giddens trycker på angående skillnaden till det traditionella samhället är kapitalismen som karakteriseras av spekulation, finansmarknad och kapitalackumulation. Giddens menar att det även sker en kapitalisering och kommodifiering av både arbetskraft och kulturella företeelser (Giddens; s. 14-15, 20; 1991).

Tanken om kommodifiering och utökandet av konceptualiseringen av vad som går att köpa och sälja går att spåra bak till begreppet ”commodity fetishism” som myntades av Marx i *Das Kapital*. Marx menar att ”... productions of the human brain appear as independent...”(Marx; s. 48) och då kliver in i samma verklighet så som produkter och resurser vilket gör att det kan appliceras ett monetärt värde på dem (ibid; s. 44-50).

Mer tematiskt rörande den svenska identiteten i det moderna samhället skriver den amerikanske Steven M. Schnell om orten Lindsborg i Kansas som ibland benämns som “Little Sweden”. I Schnells artikel ”The Ambiguities of Authenticity in Little Sweden, U.S.A.” utforskar han kapitaliseringen av en identitet kopplad till nationellt ursprung samt den ambivalenta hållningen till den här identiteten. I Lindsborg bland affärer och restauranger med svenskt tema finns en strävan efter det autentiska (Schnell; 2003).

1.4.2. Teoretiskt ramverk

Det teoretiska ramverk som ligger till grund för analysen av ’Allt för Sverige’ mynnar ut i tre områden. Det första området med rubriken *Imagined Communities and Print Capitalism* används för att förstå nationen och nationalismen som koncept samt hur de konstrueras. Nästkommande rubrik förlänger förståelsen av ett sådant identitetsskapande med fokus på kontrasterande. Då de två första behandlar frågeställningen om *hur* kommer det sista elementet i det teoretiska ramverket att behandla frågeställningen om *varför*. Dessa tre områden kommer att behandlas nedan, dock genom empirin och analysen kommer kompletterande teori att lyftas i förståelsen av programserien.

1.4.2.1. Imagined Communities och Print Capitalism

I *Imagined Communities* från 1983 behandlar Benedict Anderson inledande det som ligger till grund för bokens titel och då också en av de centrala delarna i den här uppsatsen – gemenskaper som är inbillade. Anderson menar att nationen är en fundamentalt inbillad gemenskap. En tanke om likhet med andra inom samma kategori. Han skriver följande:

It is *imagined* because the members of even the smallest nation will never know most of their fellow-members, meet them, or even hear of them, yet in the minds of each lives the image of their communion (Anderson; s. 6; 1983).

Idag ses nationalitet minst lika självklart som kön. Anderson menar att ideologin blir given, att kategoriseringen utifrån att nationalitet är lika grundläggande som kön i det post-traditionella och moderna samhället. På samma sätt som en person är kvinna eller man är personen ifråga amerikan eller svensk (ibid; s. 5). För att åter belysa den ideologiska grunden i den här typen av inbillade gemenskaper gör Anderson en redogörelse för två andra historiska paradigmer som varit markörer för gemenskap. Han benämner dem som *dynasti* och *religion*. På samma sätt som nationer idag tas för givet togs dessa paradigmer för givet och skapade gemenskaper utifrån dessa kategorier. När Anderson talar om dessa gör han en historisk odysse där han bland annat exemplifierar religionens gemenskap med kristendomen. Kristendomen verkade som definierande faktor under en väldigt lång tid i Europa. Den arabiska expansionen är också ett exempel där den religiösa identiteten står över andra identiteter. Angående dynasti lyfter han bland annat den Hapsburgska släkten som liksom kristendomen hade stor inverkan på Europa under ett antal århundranden. En tillhörighet och lojalitet utifrån en dynasti så som dem i den kinesiska historieskrivningen.

Benedict Anderson lyfter sitt perspektiv på hur nationalism har uppkommit och de karaktärsdrag som finns inom ideologin. Det mest centrala begreppet i Andersons verk är ”print capitalism” som syftar till hur han menar att nationalism och nationell tillhörighet konstrueras. Ett begrepp som syftar till massproduktionen och kapitaliseringen av kulturella produkter. En process som Anderson menar definierar de grupper som produkterna är riktade mot. Med bakgrund av Gutenbergs och

Erasmus av Rotterdams verk växer produktionen av böcker fram som liknar den som ses idag. Från att vara handskrivna böcker på latin i låg kvantitet riktade mot den europeiska eliten sker en övergång mot massproduktion och då också möjligheten att producera böcker på lokala språk. Något som gör att språk blir kopplade till stater eftersom staten är det byråkratiska centrum som ger ut böckerna och då också definierar böckernas språk. Språket som tidigare varit flytande och oberoende av statliga gränser definieras nu av en centralmakt. Anderson menar att det är denna historiska process som har en drivande kraft i konstruerandet av moderna nationalstater.

Då texter och kulturella produkter är centrala i Andersons tankar kring hur nationalism verkar legitimerar det även att på ett metodologiskt plan fokusera på en populärkulturell produkt så som 'Allt för Sverige'. Hur konst och kulturella produkter bör enligt Anderson ses som en del i konstruerandet av nationen kopplas tillbaka till sociologen Walter Benjamin som är frekvent citerad genom Andersons bok. Walter Benjamin som skrev om hur synen på konsten har förändrats i förhållande till ett samhälle präglad av massproduktion och reproduktion. I sitt verk *Konstverket i Reproduktionsåldern* från 1936 talar han om att konsten politiseras genom reproduktion. Konstverket är inte bundet till en specifik plats eller tid. Muserna och konsthallarna äger inte längre auktoritet över konsten. Massproduktionen medför även ett urvattnande av autenticitetsbegreppet. Benjamin talar om konstverkets aura inte längre berör estetik på samma sätt som innan utan snarare politik (Benjamin; 1936).

Som tidigare nämnt gör Anderson liknelser till bland annat religiösa samfund när han talar om nationen. Ett element i detta är anspelningarna på nationen som evig. En gemenskap som sträcker sig från de ofödda till de levande och vidare till de bortgångna. Tankar om kontinuitet oberoende av tid (Anderson; s. 11;). Anderson gör ett exempel angående odödligheten som jag anser är väldigt talande. I många länder ser man statyer och monument som syftar till nationens odödlighet och dessa benämns ofta som *The Tomb of the Unknown Soldier* eller liknande. Ett monument över en person där det enda relevanta karakteristika är den nationella identiteten. Således en martyr i nationens namn. Anderson menar att många inte ser de ideologiska grunderna, men genom att byta ut det relevanta karakteristika till en annan ideologisk förställning blir essensen tydligare då vi lever i en tid präglad av nationell identitet. Ett exempel på detta vore *den okände marxistens grav* (Anderson; s.9-11; 1991).

1.4.2.2. Kontrasterande definition

Den norske antropologen Hylland-Eriksen menar att det går att göra en distinktion angående definierandet av gemenskaper så som nation. En distinktion som delar upp dessa gemenskaper i två typer. I sin artikel ”We and Us: Two Modes of Group Identification” från 1995 inleder han på följande sätt: ”It is an obvious fact that every community is defined in relation to that which it is not ...” (Hylland-Eriksen; s. 427; 1995). Citatet syftar till den av typerna som bygger på kategorisering, definiering eller konceptualiseringen utifrån den externa olikheten. Denna typ av gemenskap benämns som oss-skap. Den andra typen, vi-skapet, har sin kärna för gemenskap internt i gruppen. Vi-skapet kräver inte vetskapen om den externa för att skapa en gemenskap. *Vi hör samman för att vi har blåa tröjor* (vi-skap) och *inte vi hör samman för att vi inte har gröna tröjor* (oss-skap). Det är svårt att komma ifrån att definieringen av en gemenskap både skapas och upprätthålls genom en den andre, den externe och dess existens. Genom den här uppsatsen kommer en sådan typ av definition benämnas som negativ. Negativ som syftar till hur definitionen skapas och inte negativ ur ett värderingsperspektiv. En definition utifrån det en inte är. Hylland-Eriksen talar även om en uppdelning inom oss-skapet. En negativ definition innebär ofta ett skapande av en fiende och alienering, något som Hylland-Eriksen benämner som dikotomisering, men han talar även om ett kompletterande oss-skap. Ett oss-skap som inte innehåller något inneboende konfliktuellt element utan där grupper ses som likställda. En acceptans för olikheten utan att lägga en värdering i den (Hylland-Eriksen; 1995).

1.4.2.3. Modernitet och reflexivitet

Modernity is a post-traditional order, in which the question, 'How shall I live?' has to be answered in day-to-day decisions about how to behave (Giddens; s. 14; 1991).

Citatet lyfter en existentiell fråga om människors varande i det moderna samhället. Bortskalade från ärvda roller och nedärvda yrken måste individen nu fråga sig om sin existens kontinuerligt genom vardagen. Detta benämner Giddens som det reflexiva elementet av moderniteten. Att människan är själv ansvarig för sin essens

för att använda Sartres termer. Utelämnade är vi ”... not what we are, but what we make of ourselves” (Giddens; s. 75; 1991). För att trycka på upplysningstankarna så skulle jag vilja koppla detta till begreppet *tabula rasa*. Giddens menar att vi ser oss själva som helt tomma papper inte är helt adekvat. Han menar att det finns en del av självet inom oss som vi måste finna. Dock är sökandet underordnat skapandet av identiteten som ovanstående behandlats (Giddens; s. 73-77; 1991). Att från dag till dag skriva sin autobiografi, att faktiskt skriva den eller endast tänka om livet i termer av en historia. I sitt refererande till psykologen Rainwater lyfter Giddens hur det är en modern företeelse att beskriva sitt liv i termer av ett narrativ. Att människor skriver sin egen historia. Då biografier trycker på beskrivandet av livet som en historia kombinerar autobiografen det med elementet av reflexivitet. Hur en sådan historia är en reflektion över det egna livet och därmed fastslår narrativet om sig själv.

Jean-Paul Sartres tankar om existensen i förhållande till begreppet *bad faith* eller på svenska *ond* tro sammanfaller med hur jag tolkar Giddens reflexivitet. Att ens existens är definierad utifrån ett specifikt karakteristika eller specifik roll. Att en av de mest centrala delarna i definitionen av en själv bygger på tankarna av ett koncept. Att den nationella identiteten blir definierande i synen på existensen. (Sartre; s. 93-100, 120-123; 1943).

Min tolkning av Giddens är att det paradig som Anderson beskriver verkar som en typ av facit för hur man bör vara. Likt hur man är en god kristen eller undersåte i tidigare paradig är kan människan vara en god svensk. Att således finna sin identitet i den nationella gemenskapen.

1.5. Avgränsningar

Avgränsningarna för uppsatsen ligger i linje med hur Marcus tankar som beskrivs under metoden för uppsatsen- det vill säga ”follow the story”. Uppsatsen sätter den kulturella produkten ’Allt för Sverige’ som utgångspunkt för förståelsen av hur nationalism verkar i det svenska samhället. Uppsatsens informanter har en diversitet rörande kön, ålder och härkomst. Dessa variabler kommer inte att ligga till grund för analys, utan har som syfte att ge en mångfacetterad bild av programmet.

Vid tidpunkten för informanternas reflektion över programmet sändes säsong fyra av ’Allt för Sverige’ på Sveriges Television vilket sätter en begränsning för deras reflektioner av programserien.

1.6. Disposition

Dispositionen är baserad på tematik och inte på material. Materialet som berör produktion, produkt och publik kommer att alterneras under de olika tematiska avgränsningarna.

1.7. Definitioner

Begreppen ideologi, idéer och paradigm verkar synonymt genom uppsatsen. I Bergström och Boréus bok om metodologiska ingångar introducerar de ideologianalysen genom att belysa de historiskt olika uppfattningarna om vad ideologi och idéer är. Idag ses begreppet ideologi snarare som ett tanke-system eller en konsekvent struktur av idéer. De beskriver även Marx syn på ideologi som bygger på att det finns olika tanke-system och föreställningar som leder till hur vi uppfattar världen. En väsentlig del i Marx syn på ideologi är ideologins funktion att upprätthålla makt. I deras bok används också nationen som exempel för en central del i en ideologi som upprätthåller ett system. Bergström och Boréus skriver; ”I stället för att se olikhet och klasskillnad ser vi nationen som en enhet och vi tycker att alla sitter i samma båt”(Bergström, Boreus; s.144). Ett koncept som också är starkt förknippat med Marx är ”härskande ideologi”, det vill säga den ideologi som äger konsensus och som i vissa fall kan liknas med Platons tanke om sanning. Det är ett tanke-system som har en stark maktposition och uppfattas då som självklar och given (ibid; s.139-144). Den syn som kommer att användas genom den här uppsatsen är starkt influerad av Marx. Då Giddens talar om olika system för identifikation beskriver han hur det skett en förändring från ett system präglad av religion till ett system präglad av nation. Det är i denna mening som jag använder paradigm och ideologi synonymt. Således är det viktigt att poängtera att när jag talar om paradigm menar jag den härskande ideologin.

2. Empiri och analys

Tio svensk-amerikaner kommer till Sverige för att få uppleva det land där de har sina rötter. Tårar, kulturkrockar och mycket skratt blandas med tävlingar som har anknytning till svenska seder och myter (svt.se).

Ovanstående är programbeskrivningen för 'Allt för Sverige' som publicerats av SVT på deras hemsida. Följande kommer det empiriska materialet redogöras för samt analyseras utifrån ovan nämnda teoretiska perspektiv. Empirin med fokus på produktionen baseras på intervjun med en person från produktionsbolaget Meter Television som nedan kommer att gå under namnet Johan. Genom empirin och analysen kommer det alterneras mellan olika delar av materialet för att tematiskt belysa de olika elementen i programmet. Men innan empirin behandlas tematiskt kommer Meter Televisions beskrivning av 'Allt för Sverige' verka som en introduktion av programmet.

Inledande i intervjun med Johan som arbetade med att ta fram 'Allt för Sverige' bad jag honom att beskriva programmet. Johan berättar att det är ett underhållningsprogram som bygger på att svensk-amerikaner får återvända till Sverige för att tävla om att få träffa sin förlorade släkt. Fortsatt menar Johan att det är ett "feel-good" program med tävlingsinslag. Ett program som bygger på att publiken ska må bra. Johan menar att alla program och filmer bygger på att framhäva någon typ av känsla hos tittaren. En av de känslor som är centrala i 'Allt för Sverige' är stolthet. Det beskrivs som att syftet med programmet är att frambringa en känsla av stolthet över landet. Johan menar att programmet inte är ett nyhetsprogram som lyfter Sveriges dåliga resultat i OECDs PISA-undersökning angående skolresultat utan är ett program som vill bringa glädje och stolthet till tittarna.

I det teoretiska ramverket redogör jag för Benedict Andersons tankar om "imagined communities" från hans verk med samma namn. Ett av de mest centrala begreppen är "print capitalism" som syftar till produktionen och reproduktionen av texter som även en produktion och reproduktion av den nationella identiteten. Dessa teoretiska begrepp kommer ligga till grund för besvarandet av frågeställningen som berör hur nationalism kan förstås samt hur den konstrueras.

För att kunna förstå programserien krävs en klargörande rörande namnet. 'Allt för Sverige' – en benämning som syftar till en uppoffring för att nå ett mål. Titeln syftar till Sveriges ställning i människors liv, nationens ställning i människors liv. Nationalencyklopedin väjer att beskriva nationalism som en ideologi där nationens värde står över andra kollektiva värden (ne.se) vilket det går att argumentera för manifesteras i programseriens titel. Ovan nämner jag hur jag använder ideologi och paradigm synonymt, dock är det inte adekvat med den nationalism som Nationalencyklopedin beskriver. När jag talar om paradigm och ideologi fortsatt genom texten rör jag mig på en meta-nivå i förhållande till deras definition. Nationalismen de berör verkar inom det paradigm eller ideologi jag beskriver. Ideologin jag beskriver är den som innefattar antaganden om att världen är baserad på nationalstater och sätter den nationella identiteten i centrum för definierandet av en människas identitet.

Huruvida programmet ironiserar kring sin existens kommer att diskuteras senare, dock anser jag att det finns inslag av dessa element i programmet – medvetet eller omedvetet. Huruvida dessa element uttrycks medvetet eller inte är irrelevant för den här delen av uppsatsen då den fokuserar på fenomenets existens.

2.1. Blodet och nationen

Ovanstående resonemang rörande programmets titel kan dock endast göras om ordet Sverige accepteras att syfta till den svenska nationen och inte Sverige som stat eller politisk enhet. Med bakgrund av att programbeskrivningen av 'Allt för Sverige' som belyser hur programmet innefattar kulturkrockar samt premissen om blodsbänd ser jag det som rimligt att titeln syftar till Sverige som nation och inte stat. Att använda begrepp så som myter och seder anspelar snarare till nation och kultur än konstitution och stat. Denna uppoffring som programtiteln antyder, kan den jämföras med de offergåvor som görs inom religiösa samfund? Om så är fallet så belyser det likheter mellan det nuvarande nationella paradigmet och tidigare religiösa paradigmen som gör anspråk som given identitetsmarkör. (Anderson; 1983). För att använda en begreppsapparat som förknippas med ett religiöst paradigm så får 'Allt för Sverige' en funktion som pilgrimsresa för deltagarna.

I första programmet av säsong två då deltagarna anländer till Sverige närmar sig programledaren och hälsar dem välkomna till Sverige, men också välkomna hem. Ett

exempel på hur den nationella identiteten som Anderson beskriver den överlever flera generationer och i det här fallet borta från hemlandet. Att den nationella identiteten och gemenskapen är inneboende hos deltagarna och förs vidare genom blodet. Som om det finns en nationell gen som förs vidare genom släkten för att uttrycka det i biologiska termer. Att nationen är evig då den förs vidare genom människorna. En traditionell syn på den nationella identiteten och ett spiritualiserande av nationen, vilket då skulle kunna ses som en motpol till det moderna samhället som är präglad av upplysningstankarna och vetenskapsteorin. Fortsatt ställs deltagarna framför en stor kista – amerikakofferten. I den hade många svensk-emigranter på artonhundratalet sina personliga tillhörigheter när de gjorde resan över Atlanten upplyser programledaren för deltagarna. Att deltagarna får öppna en amerikakoffert är ett stående inslag i alla avsnitt. I just det här avsnittet fanns det en svensk flagga, en ishockeyhjälms, en ordbok och surströmming. Saker som ska vittna om vad som kommer hända i avsnittet och således också representera Sverige. Ett annat stående inslag i programmet är en inblick i en av deltagarnas vardag. I ett avsnitt presenteras Matthew Robinson som flyttade från Minnesota till Hollywood för att jobba som skådespelare. Matthews Robinson *great grandparents* emigrerade till USA från Sverige och hans farföräldrar var första generationens invandrare. Han beskriver hur hans mamma haft en dragning till släktforskning och hur det vore fantastiskt att komma hem med något som inte är en souvenir. Att ta med berättelser om landet de har sina rötter i. Därefter fortsätter programmet att fokusera på Matthew, det klipps till ett inslag där han åker iväg med ett litet skrin till de trakter hans förfäder levde. Där får han ta del av de efterforskningar som har gjorts av redaktionen om hans släktingar och deras liv. Återigen går det att se hur nationen tar form som evig eller transcendent så som Anderson beskriver den. Att svenskar kan dö men Sverige är bestående. Anderson beskriver att det finns en paradox inom studien av nationalism som bygger på att det endast går att spåra nationalstaten bak till slutet av artonhundratalet samtidigt som nationalister ofta vill påpeka dess långa historiska anor. Att genom kulturella seder och inte minst släktskapet (blodet) hävdas en gemenskap med människor från århundranden tillbaka. Anderson redogör för att likt religiösa åskådningar verkar ideologin eller paradigmet om nationen som given identitetsmarkör över gränserna för en människas liv, han uttrycker sig på följande sätt; ” In this way (tankarna om nationens evighet och odödlighet), it concerns itself

with links between the dead and the yet unborn, the mystery of re-generation.”(Anderson; s. 11).

För att lyfta in Benedict Andersons andra begrepp så ser jag det som rimligt att hävda att programmet 'Allt för Sverige' faller in under det som han benämner som "print capitalism". Genom att använda begreppet Sverige samt att tala om saker och praktiker i termer av att dem är svenska anser jag det svårt att avskriva programmets funktion som en del i ett konstruerande av identitetsmarkörer och i förlängningen reproduceringen av den svenska nationen. Till detta medföljer även en tanke om att publiken skall känna en stolthet över det som benämns som svenskt. Diverse markörer som tittarna förhoppningsvis (ur redaktionens perspektiv) skall känna igen sig i för att då också inkluderas i nationen. Hur en kulturell yttring är med och definierar ett kollektiv (Anderson). Om en då lyfter in Benjamins tankar om hur massproduktionen av kulturella företeelser skapar ett politiserande av produkten, att programmet verkar som ett förmedlande av grundläggande ideologiska föreställningar (Benjamin). 'Allt för Sverige' gör diverse antaganden som upprätthåller ett ideologiskt system av national-stater. Detta görs genom att måla upp en bild av den svenska nationella identiteten.

Med vetskapen om att det finns en norsk förlaga till programmet frågade jag Johan om varför de hade valt att använda sig av programformatet. Svaret inleddes med en redogörelse för den bakgrundskunskap som jag redan hade. Den norska versionen hade gått väldigt bra i Norge med väldigt höga tittarsiffror. Meter Television ägde konceptet och Johan uttryckte någon form av "varför inte" mentalitet i beslutet från SVT och Meter Television att genomföra programmet även i Sverige. Alla förutsättningarna fanns. Som nämnt i inledningen av uppsatsen emigrerade ett stort antal människor till Amerika kring artonhundratalets andra hälft samt i början av nittonhundratalet. "Hur kommer det sig att det blev just svensk-amerikaner?", jag menade att det lika väl kunde vara människor som hade emigrerat österut då det finns förhållandevis stora grupper av svenskättlingar i Östeuropa. Under artonhundratalet emigrerade även grupper av svenskar till Jerusalem med religiösa förtecken. Besvarandet på frågan kom skrattandes och menade att för att om det "ska bli TV av det" så är det bättre att använda sig utåtriktade amerikaner. Johan menade på att det är vida känt att amerikaner är de som gör sig bäst på TV. Med bakgrund av Hylland-Erikssens tankar om hur en nationell identitet ofta definieras i kontrasterande termer finner jag det rimligt att de amerikanska deltagarnas funktion i programmet är att

belysa det för den svenska publiken det givna inom svenskheten. Under intervjun med Johan lyftes ett sådant resonemang, något som han bekräftade. En funktion som var väl genomtänkt av redaktionen.

Many national identities are defined in relation to one dominant contrast.
(Hylland-Erikssen; s. 431)

Ovanstående citat från Hylland-Erikssens artikel *We and Us: Modes of identification* utvecklar han hur den kontrasterande definitionen av nationella identiteter verkar. I texten lyfts begreppet 'significant other' in, vilket citatet ovan beskriver som "one dominant contrast". Följande exemplifieras detta med hur de baltiska ländernas nationella identitet definieras i relation till Ryssland. Att i direkt kontrast med Ryssland kan till exempel Estland ses som ett väst-land, men i relation till Sverige ses den estländska nationen som mer lik den ryska. Dessa tankar liknar de som Samuel Huntington beskriver i sitt verk "The Clash of the Civilizations". Huntington menar att världen går att dela in i olika civilisationer och att inom dessa civilisationer finns det kulturella centrum som jag skulle vilja likna med det som Hylland-Erikssen benämner som 'significant other'. Essensen i en sådan redogörelse är följaktligen att den nationella identitetens kontrasterande konceptualisering är relationell. I programserien finns det en spänning mellan kulturell likhet och olikhet mellan deltagarna och Sverige. Att de å ena sidan genom blodet definierar sig som svenska, men å andra sidan inte behärskar de kulturella normerna som finns i det moderna svenska samhället. Släktskapet med personer som kom från Sverige på artonhundratalet ger en legitimitet genom en mer traditionell syn på nationell identitet baserad på härkomst. Deltagarna blir således någon form av hybrid eller anomali då de uppfyller "kraven" för att behandlas och ses som svenskar genom en typ av syn på den nationella gemenskapen, men inte genom den kulturella synen baserad på värderingar.

Som nämnt tidigare angående produkten i sig så används amerikanerna som en del i definierandet av det svenska. Johan talar om hur programmet är intressant då de amerikanska deltagarna reagerar på det svenska och en kulturkrock uppstår. Genom intervjun uttrycks en ängslighet av Johan när begreppet "svenskhet" behandlas. Johan lyfter att det inte finns något specifikt svenskt. Att allt som händer i Sverige är svenskt. Med bakgrund av att programmet bygger på en kulturkrock, som det

benämns i programbeskrivningen, i samband med att Johan känner en ängslighet och inte vill definiera svenskheten vill jag hävda att det finns en paradox i produktionens förhållningssätt till synen på nationell identitet. För att det ska ske en krock mellan de nationella identiteterna ser jag det som nödvändigt att definiera skillnaderna. Jag skulle vilja mena att å ena sidan avskriver Johan programmet som en bärare av en traditionell nationell identitet, men på samma gång bygger programmet på ett möte mellan olika nationella identiteter. Som nämnt i inledningen finns det tecken på att Sverige vill framställa sig ett modernt land som är baserat på multikulturism och kosmopolitanistiska värden. Något som inte sammanfaller med den mer traditionella synen på nationalism. Kultur som oftast ses som flytande tenderar genom en symbios med stater att hävda mer tydliga skillnader. För att närma sig konstruktionen av nationen så ser jag ovanstående utsaga adekvat med Andersons begrepp ”print capitalism”. Anspråket om kultur i förhållande till staten bärs av språket och således även i kulturella produkter så som ’Allt för Sverige’.

I Andersons beskrivning av begreppet ”imagined communities” beskriver han hur nationalismen endast kan ses som en imaginär gemenskap då även inom den minsta nationen känner inte alla inkluderade varandra. Utifrån detta menar han att den är inbillad och konstruerad. Tanken om en gemenskap baserad på urgamla ”myter och seder” (som programbeskrivningen uttrycker det).

2.2. Den känslomässiga kopplingen

Angående frågeställningen om varför ’Allt för Sverige’ väcker känslor kommer delar av den att behandlas nedan med fokus på de känsloladdade yttringar som uttryckts i materialet. Person A var till en början väldigt tveksam till att delta i min uppsats då hon ”inte tycker om sådana tävlingsprogram”.

Men om jag bortser från det (tävlingsmomentet) så tror jag att fenomenet att söka sina rötter slår an en väldigt stark känslomässig sträng, var den nu kommer ifrån.(Person A)

Fortsatt beskriver Person A att programmet drev hennes tankar till ett känsloladdat minne. Hon beskriver hur hennes släkt här i Sverige blev kontaktad av ett antal personer i Nya Zeeland. Dessa personer berättade hur dem hade släktforskat

och kommit fram till att deras förfäder hade emigrerat från Sverige på 1880-talet. Nu hade de hittat Person A vilket resulterade i en, vad Person A benämner som, återträff. Släkten var sammanförd igen. Detta är ett starkt minne för Person A som i texten beskriver återföreningen som väldigt lik det hon bevittnade i 'Allt för Sverige'.

Person A delger sig även av ett annat minne som hon kopplar till känslorna som hon upplever förmedlades i programmet. I sin ungdom besökte Person A Tanzania då hon var intresserad av hur personerna där levde på landsbygden. Hon beskriver hur det väcktes känslor av samhörighet och gemenskap när hon var där. Utan att kunna rationellt förklara det för sig själv fick hon en känsla av ha hittat sina rötter. Person A beskriver att mötet med dessa människor svarade på en fråga om kontext. Reflektionen avslutas med att hon belyser att det senare minnet var en väldigt märklig upplevelse.

Jag kom på mig själv med att börja sitta och fundera över min egen släkts historia och nästan bli lite smått känslsam. (Person E)

De flesta av informanterna beskriver programmet som intressant, vilket kanske är en form av hövlighet gentemot mig, men Person E trycker på en specifik del i programmet som extra fängslande. Han tycker att djupdykningarna i deltagarnas släkthistoria tilltalade honom mest. En undran över varför deltagarna visar ett stort känslomässigt engagemang i dessa människor som de aldrig har träffat. Det öppnade upp för "... frågor angående hur mycket människors släktband faktiskt betyder ..."

(Person E).

Utän att gå djupare in på varför släktbandet till avlidna släktingar väcker starka känslor berör den här uppsatsen nationens position till den här relationen till släktingar. Den emotionella kopplingen till släkten och släktband associeras med nationen. Utifrån Andersons tankar om nationen som en given identitetsmarkör i samband med att nationen i traditionell syn är starkt sammankopplad med blodet och härkomsten så kidnappar nationen den känslomässiga kopplingen till släktskapet. Liknande känslouttryck lyftes även i uppsatsens inledning då jag beskriver en anekdot där min farfar blir känslsam kring sin far. Hur det härskande paradigmet med nationen i centrum letar sig in även i känslouttrycket kring släktskap.

2.3. Nationens funktion och relevans

Om du tänker efter så är alla program baserade på känslor.(Johan)

I min naivitet förvånades jag över hur mycket Johan tryckte på den kommersiella delen i valet varför programmet skulle produceras. Johan lyfte att både Meter Television och uppdragsgivarna Sveriges Television har stort fokus det var på tittarsiffror. Att det var viktigt att göra långa scener för landskapssceneri för de tilltalade människor och gav upphov till tittarsiffror. Johan stoltserade med att 'Allt för Sverige' "... tog den största biten av kakan på söndagskvällarna". Är detta också ett tecken på det moderna samhälle som tidigare beskrivits? Hur det sker en kommodifiering av nationell identitet. Att den svenska identiteten tar formen av en vara som går att sälja. Under rubriken 'Tidigare forskning' lyfter jag Marx begrepp 'commodity fetishism' som behandlar hur företeelser som tidigare inte haft ett monetärt värde får det i det moderna samhället präglad av kapitalism. Med bakgrund av Johans tankar om väsentligheten av att trycka på känslor i programmet ser jag det som adekvat att applicera Marx tanke om 'commodity fetishism' på programserien(Marx; s. 48). Schnell som tidigare behandlats beskriver hur den svenska identiteten verkar som en del i den marknadsföringen för att sälja diverse artiklar i Little Sweden. Ett annat exempel är IKEA som också gör anspråk på svenskheten i samband med att försöka öka försäljningssiffrorna av möbler. Produkternas namn är också namn på bland annat svenska orter, ett exempel på detta är soffan Kivik och bordet Stockholm. På IKEA finns det också en liten livsmedelsbutik som säljer bland annat köttbullar och lax. Den här delen av IKEA himlar inte med sin nationella prägel och heter uttryckligen Swedish Food Market. För att återgå till 'Allt för Sverige' så vill jag lyfta in Walter Benjamins tankar om kulturella uttryck i ett samhälle präglad av massproduktion. Benjamin beskriver att massproducerandet av konst, som tidigare beskrivits som en del av det moderna samhället, gör att konsten får en politiserad funktion. Om en då väljer som tidigare gjorts att benämna systemet av nationella entiteter som en ideologisk produkt snarare än en given del av samhället så anser jag det rimligt att hävda att programserien 'Allt för Sverige' är bärare av diverse föreställningar angående nationell tillhörighet. Bärare och då också en del av den reproduktion av en föreställning av världen med

nationen som primär beståndsdel. Detta är återigen i linje med paradigmet av ”imagined communities” baserad på nationell identitet.

Där är jag svensk, och här är jag libanes (Person F)

Person F delger sig av hur hon relaterade till ett minne från när hon var nere i Libanon hos sin släkt. Hur hon där blev kallad för Pippi Långstrump av några av sina släktingar eftersom hon nu bodde i Sverige och i deras ögon var svensk. Att hon där förknippas med Sverige och det svenska men när hon är i Sverige ses hon som libanes. Något som hon beskriver som väldigt konstigt och ibland frustrerande. Att hon inte riktigt hör hemma någonstans.

Vid intervjun om produktionen av programmet beskrev Johan även att en annan anledning till varför det blev amerikaner är för att de tenderar till att definiera sig i större utsträckning utifrån nationalitet. Att eftersom USA är och har varit en nation präglad av invandring så ligger det nationella ursprunget mer centralt än hos andra. En avgörande identitetsmarkör är vilken nationalitet som sätts innan bindestrecket, att vara svensk-amerikan, norsk-amerikan eller serb-amerikan. Johan lyfter hur det finns så många variationer av nationella hybrider i USA som ofta uttrycks i specifika territoriella hävdanden. Exempel på detta är china-town, little italy eller little-sweden. Följande speglar detta spänningen mellan en mer traditionell syn på nationell identitet och den moderna. Även citatet från Person F vittnar om det klivna förhållningssättet till nationell identitet. Johan menar att svenskar inte lägger lika stor vikt vid nationaliteten som amerikaner gör. Genom uppsatsen har jag belyst hur paradigmet med den nationella identiteten i centrum ifrågasätts eller förändras med mer kosmopolitiska och moderna föreställningar.

I think having this experience is going to allow me to understand myself more fully. (Troy; avsnitt 2; ca: 18 min).

Ovanstående citat är från en av deltagarna från den senaste säsongen av ’Allt för Sverige’ uttrycker inför att han ska få öppna ett skrin som innehåller fakta om hans svenska förfäder. När Anthony Giddens behandlar identiteten i sin bok ”Modernity and Self-Identity” lyfter han hur vi idag måste fråga oss själva om de vi är. Som Sartre beskriver det, dömda till frihet, måste vi leta efter vår identitet. Troy från

säsong fyra är en landskapsarkitekt och beskriver sig som en kreativ person. Han tar av sig skorna och går i gräset där hans släktgård är. I sitt skrin får han reda på att mitt emot släktgården bodde släktingarna till grundaren av IKEA Ingvar Kamprad. Troy brister ut i gråt och menar att han nu vet var han har fått sin kreativitet ifrån. I den här uppsatsen kombinerar jag Giddens tankar om sökandet efter ett själv, en identitet eller ett facit med Andersons tankar om definierande paradig. Det vill säga att det paradig som sätter nationen i centrum ger upphov till en nationell identitet går att sammankoppla med det facit som människan söker. Som nämnt ovan trycker Giddens på att ; ”... ’How shall I live?’ has to be answered in day-to-day decisions about how to behave...” (Giddens; s. 14; 1991). En tankegång som är central för identitetsskapandet under moderniteten enligt Giddens. Frågan som människan måste ställa sig går att besvara genom nationalismen. Likt hur kristendomen satt upp diverse normer sätter nationalismen upp normer som personen kan förhålla sig till för att svara på frågan om hur en bör leva. Genom att svara på frågan hur en bör leva svaras det även på frågan om ens identitet. Genom programserien finns det en många uttryck för hur slakten är en viktig del i ens identitet. Det tillsammans med att den traditionella synen på nationalism har så stark koppling till ens börd och blod ger nationen ett legitimt anspråk på ens identitet. Följande är ett antal citat från programserien som uttrycker kopplingen mellan nation och identitet:

Finding out about your heritage is finding out who you are
(George; säsong 4, avsnitt 1; ca 2 min)

I think that you will find out that you still carry more of that
heritage within you than you think. (Anders Lundin,
programledare; säsong 4, avsnitt 1, ca. 8.20 min)

(En inledande monolog som presenterar programmet) Av allt det
som är jag vad kom med henne (svensk förfader) från landet
långt, långt borta? (Anders Lundin, programledare; säsong 4,
avsnitt 1, ca 0.57 min)

Den del av programmet som flera av informanterna skrev om var formatet. Att deltagarna ska tävla för att få träffa sin släkt. En av personerna uttryckte det på följande sätt: ” ... själva formatet på programmet tyckte jag först att det var nästan lite

brutalt och elakt att det var utformat som en tävling med ens släktingar som pris och elimination som förlust” (Person E). Den här åsikten framkommer även i sociala medier när det sökes angående programmet. Många som tycker om programmet och lyfter underhållningsvärdet tillsammans med den historiska kopplingen. Som sagt finns det en överrepresentation av personer som vänder sig mot formatet. De vänder sig emot tävlingarna och att deltagarna ska skickas hem. När jag kontaktade Person B för att titta på programmet så kände han redan till sedan innan och uttryckte tidigt att hen inte tyckte om programmets format och då specifikt utslagningen - ”Ännu ett av dessa tävlings och utslagnings program”. Långt tidigare innan jag var i ett skede att skriva den här uppsatsen så fick jag upp ögonen för programmet och som ovanstående belyst kände jag att utslagningen var osmaklig. Jag såg det nästan som förolämpande. Att personerna inte får fortsätta att upptäcka det landet som deras förfäder lämnade men ännu viktigare inte få träffa sina levande släktingar. Jag skulle vilja hävda att detta beror på en tanke om gemenskap. Som Anderson beskriver det finns det en förstådd gemenskap inom den nationella identiteten, vilket då gör att kopplingen mellan dessa främlingar blir starkare. Person E uttrycker det på följande sätt;

Just det faktum att dessa amerikaner har växt upp i en kultur så annorlunda och geografiskt separerad från den där t.ex. deras mormors mormor och äldre släktingar har sina rötter får stor genomslagskraft när de inser att deras förfäders beslut och handlingar har påverkat vilken människa de är idag.(Person E)

Person B vänder sig emot formatet av programmet och frågar sig varför det är ett tävlingsprogram där människor blir utröstade. Kombinationen av släktforskning och tävling är inget för honom. Varför måste det finnas ett tävlingsmoment som skapar vinnare och förlorare? Person B beskriver att många av dagens TV-program använder sig av någon form av tävlingsmoment, vilket han tror är ett enkelt sätt att skapa spänning som redaktionerna utnyttjar. Fortsatt ser Person B ’Allt för Sverige’ som ett skräckexempel då det inkluderar ett tävlingsmoment i ett program som handlar om människor som letar efter sin släkt. Han lyfter sedan en annan SVT produktion som berör liknande tematik men gör det på ett sätt som tilltalar honom mer. Programmet heter ”Vem tror du att du är?” och följer olika kändisars släktforskning.

En annan åsikt som uttrycktes var ett ifrågasättande om vissa delar i 'Allt för Sverige' verkligen var svenska. Det vill säga bilden som målades upp stämde inte överens med publikens bild av Sverige. Detta skulle jag vilja hävda är ett argument för att den nationella identiteten och gemenskapen är som Anderson menar inbillad. "Vi har en gemenskap för vi alla har gröna tröjor" – i den typen av gemenskap finns det en konkret identitetsmarkör. Angående den nationella gemenskapen är identitetsmarkören mer diffus, om inte för att gå ännu längre obefintlig och inbillad som jag skulle vilja hävda med bakgrund av Anderson.

Ovanstående åsikter om programmet uttrycks och manifesteras även i en artikel i Dagens Nyheter från den förste november 2011. Publiceringen äger rum i början av den första säsongen. Skribenten vid namn Johan Croneman inleder med att vara väldigt kritisk mot urvalet av innehåll och det anspråk som görs om en bild av Sverige. Han är kritisk mot att deltagarna landstiger i Torekov då han anser att den lilla nordskånska byn inte är representativ för Sverige. Ett litet samhälle vid havet där de välbärgade har sina sommarhus. Croneman vänder sig mot den bild som målas upp för de svensk-amerikanska deltagarna och SVT tittarna. Som frekvent nämnt genom uppsatsen så menar Anderson att den nationella identiteten är en stor del av den moderna individens identitet. Att då i svepande termer beskriva och genom det göra anspråk på en del av människors identitetsmarkörer kan ses som ett känslomässigt övertramp. Jag skulle vilja likna det med att beskriva män eller kvinnor i generaliserande termer. Croneman vänder sig, likt ovanstående redogörelser, mot formatet.

Att svära sin trohet till nationen, religionen eller drottningen. Fortsatt är det svårt att undanhålla ett begrepp som lojalitet. Kan det vara så att det de tio deltagare gör på söndagskvällarna är att de svär sin trohet till den svenska nationen? Emellertid är jag inte så naiv att tror att programmet inte spetsas till och inte i viss mån ironiserar kring den svenska nationen. Som Johan uttrycker det i intervjun, "Det måste bli TV". Dock anser jag att det finns sådana undertoner som skulle kunna tolkas som ett spiritualiserande av nationen. Den slovenske filosofen Slavoj Zizek gör en analys av den animerade filmen Kung Fu Panda i en intervju med Charlie Ross där han menar att även fast att filmen i sig ironiserar och skämtar om orientalisk krigsdisciplin och asiatisk mysticism så upprätthåller den likväl systemet om dessa antaganden då den inte ger några alternativa antaganden och då också hävdar att de är sanna och verkliga (Ross, Charlie; hämtat från youtube). Det är min tolkning av Zizeks analys och jag

skulle vilja hävda att 'Allt för Sverige' på samma sätt parodierar och ironiserar kring ett system där nationen är i centrum, men också på samma gång upprätthåller det systemet. Det är viktigt att poängtera att Zizek talar om ideologi i termer som anspelar på det som tidigare nämnt som 'härskande ideologi', det vid säga det etablerade tanke-systemet i en kontext. I sin bok "The Sublime Object of Ideology" belyser Zizek det som han kallar "cynicism as a form of ideology" vilket ligger till grund för hans analys av Kung Fu Panda. Han uttrycker det på följande sätt;

The cynical subject is quite aware of the distance between the ideological mask and social reality, but he none the less still insists upon the mask (Zizek; s. 25).

Att även om det skrattas åt svenskheten, åt den nationella identitet så reproduceras den och tar form som verklig. Med bakgrund av Zizeks tankar och till exempel den ängslighet som Johan visar för svensketsbegreppet under intervjun ses det som rimligt att liknande cynicism sker i programserien. Att det paradigm baserat på ett system av nationen som definierande faktor accepteras som konstruerad, men att subjekten som Zizek uttrycker det insisterar att den används. I intervjun med Charlie Ross gör Slavoj Zizek ett till exempel där han lyfter hur en vetenskapsman hänger en hästsko över sin dörr för att bringa lycka. En annan vetenskapsman ifrågasätter detta och menar att man som vetenskapsman inte kan tro på något sådant, vilket den förste svarar på att han har fått det berättat för sig att det fungerar även om man inte tror på det. Zizek menar att det är så cynismen verkar för dem som är medvetna om den härskande ideologin (youtube.com). I sitt kapitel *Imagined but not Imaginary; Ethnicity and Nationalism in the Modern World* i boken "Exotic No More; Anthropology on the Front Lines" skriver Richard Jenkins om hur nationalism och etnicitet är "imagined but not imaginary". Fortsatt refererar han till sociologen W.I. Thomas som menar att "... if we define situations as real, then they are real in their consequences."(Jenkins; 118). Jenkins menar att eftersom vi accepterar identitet, och i den här kontexten nationell identitet, som verklig så är den också det genom sina konsekvenser (ibid). På samma sätt som Jenkins menar att identitet äger legitimitet menar jag således att det ger legitimitet till den ideologi som upprätthåller typen av identitet. Zizek visar på hur ideologin om öst-asiaterna upprätthålls genom ironiserandet av den i en kulturell produkt. I den här uppsatsen menar jag att det förekommer

samma reproduktion av ideologi i programserien 'Allt för Sverige' genom att skoja om och parodiera svenska identitetsmarkörer.

Person D skrev i sin reflektion att det kändes konstigt när programmet skulle lära ut svenska till deltagarna. Deltagarna fick lära sig olika fraser på svenska. Fraser som presenterades som typiskt svenska var bland annat; "Akta dig för annars kommer ryssen och tar dig!". En annan; "Man mår som man förtjänar". Person D uttrycker en förundran över hur detta kan representera Sverige. Att det blir krystat och programmet försöker vinkla allmänna händelser som svenska.

Person C beskriver hur han tyckte programmet var trevligt och roligt, men lite konstigt. Att det var en rolig idé men att vissa saker var lite krystade. Är det verkligen typiskt svenskt med hallongrottor, frågade sig mannen i sin text. Han belyste amerikanernas förundran och över de saker som presenterades som svenska och om denna förundran verkligen var genuin. I en av programmets tävlingar fick de genomgå en "generisk svensk dag" där de fick stressa med vardagssysslor som att hämta barnen på dagis. Person C frågade sig om detta verkligen var typiskt svenskt. Hämtar de inte barnen på dagis i USA och tömmer tvättmaskinen i tvättstugan? Den här frågan om vad som verkligen är svenskt belyser den tvetydighet som finns inför den nationella identiteten och specifikt för det här programmet den svenska identiteten.

I ett avsnitt från den senaste säsongen (säsong fyra) får deltagarna åka med i raggbilar och äta på en restaurang vars inredning är inspirerad av den amerikanska södern. Person D beskriver en stor konfundering över hur en del av det som beskrivs som svenskt har amerikanskt ursprung. Här verkar tanken om säljandet av produkter som är präglade av känslomässiga kopplingar på en meta-nivå genom att programmet som i sig går under tanken om kommodifiering av nationell även lyfter samma fenomen.

Under redogörelsen för uppsatsens teoretiska ingång behandlas sammankopplingen mellan Anthony Giddens syn på den identitetsskapande processen i det moderna samhället med Benedict Andersons uppslag om nationalstaten som definierande paradigm. Detta paradigm som går att likna med Marx begrepp 'härskande ideologi' verkar i min tolkning som det facit som Giddens beskriver. Detta är det ledande argumentet i den här uppsatsen och behandlar frågan om nationens relevans i det moderna samhället.

3. Avslutning och konklusion

3.1. Resultat

Min förhoppning är att den här uppsatsen har utifrån ett ideal som kumulation inom vetenskapen bidragit till diskussionen om nationalism och nationell identitet. Som nämns i inledningen finnes det i den här uppsatsen en inspiration i Michael Billigs verk *Banal Nationalism* som behandlar den typ av nationalism som är accepterad och etablerad i samhället. Frågeställningarna som ligger till grund för analysen av 'Allt för Sverige' är följande;

- Hur kommer det sig att programmet väcker så starka känslor?
- Hur alternerar programmet mellan en mer traditionell nationell identitet och en nationell identitet baserad på modernitet och mångkultur?
- Hur reproduceras svensk nationell identitet i förhållande till den historiska erfarenheten av migration till USA i programserien 'Allt för Sverige'?

En del av svaret till den första frågeställningen ligger i det spiritualiserande och de element av evighet som nationen innefattar som Anderson lyfter. Att den nationella identiteten skapar en kedja mellan människors förfäder och fram mot sina barn. Nationen ger en identitet men kan också verka som ett syfte. Anderson menar att i det moderna samhället har nationen samma givna ställning som identitetsmarkör som markörer baserade på kön. På samma sätt som vi föds med ett kön föds vi i det moderna samhället med en nationalitet och nationell identitet. Utifrån Giddens tankar om hur identitet skapas i det moderna samhället genom sökandet efter en roll eller sanning så är ett av uppsatsens huvudargument att den nationella identiteten ger svar på frågan om vad som är ens identitet. Reflexiviteten som Giddens beskriver den här processen som får sitt svar genom nationen som anspelar på en biologisk koppling till gemensamma förfäder. Anledningen till varför programmet väcker så starka känslor utifrån den här uppsatsens analys är således att 'Allt för Sverige' anspelar på den gemenskap som finns i nationen. Som argumenteras i uppsatsen så skulle den starka kopplingen till blodet i den traditionella synen på nationell identitet få effekten att

ideologin med nationen i centrum kidnappar de känslor som människor har för sin släkt.

För att besvara den andra frågan tar jag avstamp i Andersons tanke om ett paradigm som sätter den nationella identitet som given, dock behandlar frågeställningen vad den nationella identiteten innehåller. Premissen för programmet är grundat i en mer traditionell syn på nationskapet vilket legitimeras genom faktumet att deltagarna är svenskättlingar. Som frågeställningen förtäljer finns det en spänning mellan två olika syner på den svenska nationella identiteten. Då premissen är starkare kopplat till den mer traditionella synen så är innehållet av en mer modern karaktär. Det multikulturella och kosmopolitiska Sverige framhävs vilket väcker viss förvirring hos människorna som tittar på programmet. Alla känner inte igen sig i den bild som målas upp.

Den sista av frågeställningarna berör förståelsen av reproduktion av nationell identitet i programmet i relation till den historiska erfarenheten av migration till USA. Den svenska migrationen till USA kring sekelskiftet 1900 har en avgörande roll för 'Allt för Sveriges' existens. Analysen rörande frågeställning tar avstamp i Hylland-Eriksens tankar om kontrasterande definition av nationell identitet. Detta belyses genom programserien och uttrycks explicit i empirin som berör Meter Televisions inställning. Som programbeskrivning på Sveriges Televisions hemsida lyder; "Tårar, kulturkrockar och mycket skratt blandas med tävlingar som har anknytning till svenska seder och myter"(svt.se). Den nationella hybriditeten hos deltagarna sätter också den spänningen mellan synerna på nationell identitet på sin spets. De är å ena sidan förknippade till Sverige genom blodet men saknar den mer moderna identiteten baserad på värderingar.

Ett element som inte nämns explicit i syftet men tar del i uppsatsen är tanken om kommodifieringen av en kulturell produkt så som 'Allt för Sverige'. Uppsatsen belyser hur programserien är del av den typ av samhälle där kulturella företeelser och fenomen som tidigare inte sammankopplades med handel nu gör det. Som nämnt tidigare är andra exempel på när den svenska nationella identiteten används för profit IKEAs marknadsföring samt Shnells redogörelse för little sweden i Kansas. Det mest talande exemplet för den här typen av 'commodity fetischism' är när Johan beskriver det fokus som läggs på tittarsiffror och nyttjandet av landskapssceneri för att väcka känslor av stolthet. Fortsatt menar även Johan att alla program anspelar på olika

känslor och som det förefaller så anspelar 'Allt för Sverige' på känslan av nationell stolthet och gemenskap.

3.2. Sammanfattning

Den här uppsatsen har behandlat den svenska nationella identiteten utifrån programserien 'Allt för Sverige'. Hur tanken om nationen produceras och reproduceras utifrån en populärkulturell produkt. Frågan om hur en nation produceras och reproduceras har även lyft en frågeställning och en analys som behandlar den nationella identitetens relevans i det moderna Sverige. Den känslouttryck som ses genom uppsatsens empiri, från produktionen, genom deltagarna i programmet och till slut hos 'Allt för Sveriges' publik, verkar som en brygga mellan de två teoretiska områdena för uppsatsen. Från att känslouttrycket legitimerar programmets roll som identitetsbärare till att den belyser frågan om varför dessa känslor uttrycks och då också varför paradigmet med nationen i centrum är relevant i dagens Sverige. Även Andersons förklaring för hur den nationella identiteten uppstod genom begreppet "print capitalism" leder uppsatsen in i en diskussion om moderniteten. Begreppet är i linje med Walter Benjamins tankar om hur kulturella produkter är politiserade i det moderna samhället. Bärare av ideologiska föreställningar, så som idén om att nationen och den nationella identiteten är givna. En härskande ideologi som ser nationers existens givna, det vill säga inte någon specifik nationalism som sätter en nation över en annan utan snarare tanken om nationer har en legitim existens.

Essensen av den här uppsatsen är den konflikt som uppstår mellan perspektiven på nationalism och nationell identitet i programserien. Då uppsatsen för en argumentation där 'Allt för Sverige' som kulturell produkt har en central del i den nationella identitetens reproduktion får även en sådan identitets idéer och föreställningar relevans. Således behandlar uppsatsen det ambivalenta förhållningssättet till nationell identitet som finns i programmet. Det finns en spänning mellan två konkurrerande idéer om vad den nationella gemenskapen baseras på. Huruvida nationen ska baseras på en traditionell syn där blodet och bördan är i centrum eller om det ska baseras på moderna värderingar om samhället.

Som nämnt i inledningen vill den svenska staten visa på en nationell identitet där den traditionella nationella identiteten baserad på släkt och blodsband är underordnad den nationella identiteten som är baserad på mångkultur och modernitet.

Spänningen mellan dessa syns genom programmet och således även genom uppsatsen.

3.3. Vidare reflektion

I Benedict Andersons teori om nationalism beskriver han olika paradig som skiljer sig i vilken som är den definierande aspekten i en människas identitet och således gemenskap. Som skrivits tidigare belyser Anderson en övergång till ett paradigm baserat på nationell identitet som han menar sker i samband med den kristna kyrkans nedgång i Europa samt tanken om "print capitalism". En sådan evolution och metamorfos som Anderson beskriver vill jag hävda håller på att ske idag. Vilket är ett inslag som får detta uppslaget i uppsatsen en teori-utvecklande karaktär. En sådan spekulering baserar jag på bland annat SVT produktionens ängslighet för definierandet av svenskheten. Ett annat argument för en sådan förändring har sin grund i det som genom uppsatsen beskrivs som en mer modern nationell identitet som baseras på mångkulturalism och kosmopolitiska värderingar. Argumentet är således att om en nations identitet baseras på kosmopolitism så är det inte adekvat att begränsa identiteten för en nation. Då gemenskapen krympte med en övergång från den kristna som sträckte sig över Europa till nationen som var mer definierad så skulle gemenskapen utökas om ett sådant paradigmskifte som jag föreslår skulle inträffa. Tecken på en sådan utveckling är FN:s allmänna deklaration om de mänskliga rättigheterna, Europeiska Unionen, RAF² och eventuellt grupper så som Islamiska staten och Boko Haram. Media landskapets utveckling i och med internet och sociala medier har också förändrat den internationella arenan för identitetsskapande. Idéer och projekt som skapar en identitet som inte är begränsad till en nationalstat utan verkar på en globalt. Anderson berör liknande tankegångar i sitt kapitel 'Patriotism and Racism' där han lyfter att många progressiva intellektuella belyser de element hat och våld som nationalismen har sin grund i. Dock överses detta av folket då det finns så många kulturella produkter som romantiserar nationalstaten (Anderson; s. 141-143). Jag tolkar Anderson som han ser också de kosmopolitiska idéerna som jag lyfter, men att han menar att det nationella paradigmet fortfarande har starka rötter i

---

² RAF (Red Army Fraction) var en terrororganisation som verkade i väst-Tyskland under 70-talet men hade även en socialistisk agenda som inte var begränsad till nationen.

kulturen. Det ska dock klargöras att denna uppsats skriv drygt trettio år efter att Andersons bok publicerades.

I uppsatsen beskrivs svensk-amerikanernas hybriditet samt uttrycker en av informanterna liknande tankar i sin reflektion över sin egen nationella identitet där hon ses som olika beroende på vart hon är. Med bakgrund av det resonemanget väcker dessa hybrider som beskrivs en frågeställning om huruvida sådana tendenser upprätthåller ett paradigm där nationen är i centrum eller om det är ett tecken på ett ifrågasättande av paradigmet?

Referensförteckning

Böcker och artiklar

Anderson, Benedict; 1983 (2006); *Imagined Communities- Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*; London; Verso

Barton, HA; 1994; *A Folk Divided: Homeland Swedes And Swedish Americans, 1840-1940*, n.p.: Uppsala : Univ. ; Stockholm : Almqvist & Wiksell International [distributör],

Benjamin, Walter; 1936 (1951); *Konstverket i reproduktionsåldern*; (översättning av Wijkmark)

Bergström, Göran; Boréus, Kristina; 2012; *Textens mening och makt – metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*; Lund; Studentlitteratur

Billig, Michael; 1995 (2014); *Banal Nationalism*; London; Sage

Davies, Charlotte Auli; 1998 (2008); *Reflexive Ethnography – A Guide to Researching selves and Others*; Cornwall; Routledge

Giddens, Anthony; 1991 (2014); *Modernity and Self-Identity – Self and Society in the Late Modern Age*; Cambridge; Polity

Horkheimer, Max; Adorno, Teodor; 1940-1950 (2002); *Dialectic of Enlightenment*; Stanford; Stanford University Press

Huntington, Samuel; 1993; *Clash of the Civilizations*; Foreign Affairs 72:3

Hylland-Eriksen, Thomas; 1995; *We and Us – Two Modes of Group Identification*; Journal of Peace Research, Vol. 32

Marcus, George E; 1995; *Ethnography in/of the World System: The Emergence of Multi-Sited Ethnography*; Anthropol 24:95

Marx, Karl; 1887 (2015); *Capital – Critique of Political Economy, Volume 1*;

Moberg, Vilhelm; 1949 (2013); *Utvandrarna*; Falun; Bonnier

Sartre, JP; 1943 (1992); *Varat och Intet* ; Göteborg; Korpen (översättning; Matz. R, Almqvist. S)

Schnell, Steven M; 2003; *The Ambiguities of Authenticity in Little Sweden, USA*; Journal of Cultural Geography 20:43

Teorell, Jan; Svensson, Torsten; 2007 *Att fråga och att svara – samhällsvetenskaplig metod*; Malmö; Liber

Zizek, Slavoj; 1989 (2008); *The Sublime Object of Ideology*; London; Verso

Annan media

Allt för Sverige; Meter Television, Sveriges Television

lunduniversity.lu.se

mms.se

Ross, Charlie intervju med Slavoj Zizek; hämtat från youtube.com; sökord ”charlie ross zizek”